

URTX

VALERI SERRA I BOLDÚ A *LA VANGUARDIA*

Ramon Miró Baldrich

VALERI SERRA I BOLDÚ A LA VANGUARDIA

Abstract

Estudiamos las informaciones que aparecieron en el periódico *La Vanguardia* sobre Valeri Serra Boldú en el transcurso de su vida. También hemos estudiado sus colaboraciones firmadas en *La Vanguardia*, que comprenden los años 1923 a 1936, durante los cuales fue también redactor del diario; realizamos un análisis temático de los artículos, que hemos clasificado en cuatro grandes temas (folklore, Verdaguer, bibliografía y publicista), temas que a menudo se presentan mezclados; en un anexo, ofrecemos el listado de los artículos ordenado cronológicamente.

The data that appeared in La Vanguardia about Valeri Serra i Boldú during his life is followed. There is also a study of the contributions under his name to La Vanguardia between 1923 and 1936, in which he was a journalist; There is a thematic analysis of the articles, with these being divided into four main themes (folklore, Verdaguer, bibliography and publicist), that were often mixed up, and which are listed chronologically in the annex.

Paraules clau

Valeri Serra Boldú, Jacint Verdaguer, *La Vanguardia*, Barcelona, periodisme, folklore, bibliografía, publicista.

La possibilitat de consulta de l'hemeroteca de *La Vanguardia* a través d'Internet permet fer recerques selectives i anar trobant informació diversa en un període força dilatat. És gràcies a aquest fet que hem pogut anar resseguint la informació que apareixia al diari sobre Valeri Serra i també l'escripta i signada directament per ell, puix que des de l'any 1923 hi fou un col·laborador constant i, aquell mateix any o poc després, també redactor.¹

Tot i el mecanisme, en teoria prou automàtic, no estem pas segurs d'haver localitzat tots els articles que apareixen signats per ell a *La Vanguardia*, puix que ja ens ha passat en repetits casos que per via indirecta teníem notícia d'un article i hem hagut d'anar a la consulta específica del diari d'aquell dia per poder consultar-lo, car no ens apareixia en la consulta genèrica. Si alguns articles, els hem rescatat així, és ben probable que n'hagi quedat algun altre, del qual no en teníem notícia, que no ens hagi aparegut. Tot i aquesta limitació, el volum dels articles obtinguts és prou quantiós perquè puguem proposar resultats acceptables i emprendre'n anàlisis profitoses.²

Entre 1899 i 1922 van apareixent notícies diverses, sobre publicacions seves o sobre activitats (membre de l'Agrupació Folklorica de Barcelona, jurat dels Jocs Florals de

Lleida, referència a articles seus, informació de conferències i, especialment, alguna ressenya important d'algun llibre seu).

Continuen a partir de 1923 aquests tipus de dades, però a més a més hi trobem ja articles signats per ell, amb força continuïtat fins a l'últim terç de l'any 1936. Al 1938 dues breus notícies sobre l'òbit. I anys més tard, a la postguerra, algun article laudatori de memòria de la seva figura.

Aquests són, a grans trets, els elements que comentarem en el present article, a més de donar a l'annex el llistat que hem pogut establir de les seves col·laboracions signades a *La Vanguardia*.

Uns anys de notícies sobre ell

Sobre aquest primer període de notícies, podem distingir entre dos tipus de notícies, les d'actes socials i les de publicacions.

Les primeres que hem trobat són de l'any 1899.³ A finals d'agost, s'informa que el dimecres, dia trenta, a les nou de la nit, en el local de l'Agrupació Folklorica (carrer d'Escudillers Blancs, 8, 1^a), el soci Valeri Serra i Boldú farà una conferència sobre el tema «Cançons de Ronda» (LV, 30.08.1899, 2). I el dissabte, vint-i-vuit d'octubre, es dona noti-

¹ A l'article que hi publica al maig de 1923, hi consta explícitament com a «nuestro enviado especial».

² La primera ha estat la consideració d'una colla de dates i dades a la biografia que n'hem publicat recentment, *Valeri Serra i Boldú. Per Déu, per la pàtria i Verdguer*, Ed. Alfazeta (Biblioteca de lleidatans il·lustres, núm. 3), Lleida, 2009.

³ Totes les dades a què ens referim de *La Vanguardia*, en endavant les donarem amb la indicació LV, més de la data numèrica 00.00.0000 (dia, mes i any), seguit d'una coma i de la indicació de la pàgina o pàgines (estalviem aquesta última precisió quan es tracta d'articles que després tenen la referència completa a l'annex). La primera indicació, que correspon a *La Vanguardia* del dimecres, trenta d'agost de 1899, pàgina 2, ve referenciada: LV, 30.08.1899, 2.

Valeri Serra i Boldú i Petra Forné i Gili a inicis del segle XX. Arxiu Municipal de Bellpuig. Llegat Fills Valeri Serra i Boldú.

cia de com ha quedat constituïda la junta de l'Agrupació Folk-lòrica per al curs 1899-1900: el president és Pere Màrtir Bordoy, el vicepresident Manuel Folch i Torres, el comptador Antoni de Paula Serra, el secretari Valeri Serra i Boldú, el vicesecretari Josep Masó i Gonia, el bibliotecari Josep Quers i Córdoba, i els vocals Manuel Rocamora, Joaquim Font i Fargas i Antoni N. Castells (LV, 28.10.1899, 3). L'altra dada interessant és que donen l'adreça de l'entitat i, aquesta, ja ha canviat la seva seu social. Ara és al carrer Banys Nous, número vint, principal, i el curs s'iniciarà aquell mateix dissabte, a dos quarts de deu de la nit.

L'altra informació d'aquest any és una nota bibliogràfica que dona compte de l'aparició d'un nou número de la revista *La Creu del Montseny*, d'on es destaca un article sobre lul·lisme i, en fer referència a altres autors que hi publiquen treballs, es cita entre ells Valeri Serra i Boldú (LV, 22.11.1899, 2).

L'any 1899, Valeri Serra es troba encara a Barcelona, fent de redactor en cap de *La Creu del Montseny* (revista de la qual n'era director mossèn Jacint Verdaguer), i tenint ben decidida l'orientació de recollir el folklore de l'Urgell. N'ha publicat ja una colla d'articles i el fet de ser soci de l'Agrupació Folk-lòrica confirma aquesta orientació, alhora que el fer-hi alguna conferència de temàtica folklòrica denota que és reconegut com un bon col·lector de material cançonístic, en aquest cas.

L'any següent, el 1900, en informar a l'agost de publicacions rebudes, parlen de l'aparició del número catorze de la revista *Lo Pensament Català*, també dirigida per Verdaguer, i en la qual hi ha, entre altres articles, el de Valeri Serra i Boldú titulat «Excursió a la Salut de Sant Feliu de Llobregat» (LV, 07.08.1900, 6).

Al 1901, sabem que Serra i Boldú intervingué en la recepció que feren a Lleida, a mossèn Cinto Verdaguer, al maig, en què es desplaçava a la ciutat per fer de president dels Jocs Florals d'aquell any. Serra i Boldú hi guanyaria un premi per l'aplec de cançons populars que havia realitzat i participaria també a la major part d'actes de festivació que dedicaren a Verdaguer.

L'any següent, Serra i Boldú seria un dels membres del jurat dels Jocs Florals de Lleida i participaria activament en la festivitat. *La Vanguardia* publica, a la secció «Notas regionales (Información diaria)» que el diumenge, divuit de maig, s'havia celebrat la festa dels Jocs Florals als Camps Elisis de Lleida; Valeri Serra forma part de la mesa presidencial, és un dels acompanyants de la reina de la festa al seu setial un cop ha estat elegida i, per absència del poeta guanyador de la Flor Natural, Emili Serrat Banquells, ell mateix llegeix el poema premiat (LV, 20.05.1902, 2).

Al juny d'aquest any 1902 moria Jacint Verdaguer; Valeri Serra haurà de postposar el seu casori fins a finals d'aquell any, si bé mantindrà la celebració a Montserrat, com

havia projectat que es realitzaria, tot i que no podrà ser ja amb la intervenció de Verdaguer. A partir d'aquell moment, viurà a Bellpuig.

Just a finals de l'any següent, Serra i Boldú és elegit com a secretari del jurat dels Jocs Florals de Lleida per a l'any 1904; el president serà el novel·lista Narcís Oller i els altres membres del jurat són Manuel Roger de Llúria vicepresident i, com a vocals, Artur Masriera i Humberth Torres Barberà (LV, 11.12.1903, 2). Al gener, informen en el mateix apartat de l'aparició del cartell dels Jocs Florals, en què s'indica que les composicions s'han d'enviar al secretari del jurat, Valeri Serra, al carrer la Palma, 6, per tot el dia vint d'abril proper (LV, 20.01.1904, 3). Aquesta devia ser l'adreça de l'entitat Associació Catalanista de Lleida, perquè no tenim notícia que Serra i Boldú tingués casa a Lleida, i sí que consta que continuava vivint a Bellpuig.

Concloent, a mitjan maig i en el mateix apartat de «Notas regionales», s'informa de la festa dels Jocs Florals de Lleida. S'ha celebrat el dotze de maig, al teatre d'estiu.

«El mantenedor don Narciso Oller leyó un discurso en el que de los Juegos Florales extrajo con gran discreción el sentido catalanista, enemigo de todo exclusivismo, reivindicador de toda autonomía dentro del Estado español, como ideal no sólo para Cataluña, sino para la regeneración de toda España. Fué muy aplaudido.

A continuación, el secretario del Jurado, don Valerio Serra y Boldú, lee una Memoria reseñando la labor del Jurado, dando cuenta de las composiciones presentadas al Certamen, de sus méritos y del veredicto, siendo también muy aplaudido.» (LV, 18.05.1904, 2)

Surt guanyador de la Flor Natural el jove poeta Josep Estadella (amb el poema «Lo darrer cant»), i elegeix reina de la festa la seva germana Lola Estadella.

Al desembre d'aquest mateix any, i a l'apartat «Publicaciones recibidas», donen compte de la rebuda del Calendari català per a l'any 1905, en què, entre altres treballs literaris, n'hi ha un de Serra i Boldú (LV, 31.12.1904, 10).

Cap a finals de maig de 1905, hi ha l'article «La fiesta de la música catalana», que fa la

crònica de la festa que se celebrà al teatre Novetats de Barcelona, el diumenge, vint-i-vuit de maig. A l'apartat de premis, hi hagué un premi extraordinari de dues-centes cinquanta pessetes, concedit amb autorització de l'Ateneu, per al treball «Cansons del poble» de Valeri Serra i Boldú. Acte seguit es van cantar dues de les cançons recollides al treball, «Lo soldat» i «La donzella», i es repetí la segona (LV, 29.05.1905, 1).

Gairebé un any després, al febrer de 1906, s'informa que, a la secció folklòrica del Centre Excursionista de Catalunya, es va celebrar la primera audició de cançons populars recollides per Valeri Serra que havien estat premiades a la festa de la música catalana. No sabem si hi fou present Valeri Serra; les cançons, harmonitzades pel mestre Josep Masó i Goula, foren cantades per Maria Vila de Masó, tot precedint-les amb unes notes explicatives llegides pel president del centre, Cèsar August Torras (LV, 25.02.1906, 2). Destaquen la cançó de tema cavalleresc «La Comtessa morta», «Lo presumit» i «Lo soldat i la donzella». ⁴

S'informa de la celebració de la segona audició a *La Vanguardia* del dijous, vuit de març. Destaca, en aquesta ocasió, l'incident ocorregut:

«Por indisposición repentina de la senyora doña María Vila de Masó, encargóse de cantarlas el propio folk-lorista señor Serra. Todas las canciones dadas á conocer, reunen evidente valor musical y fueron acompañadas de notas explicativas que llamaron especialmente la atención en las «Cobles del Naixement de Jesús», «Los contrabandistes», «Don Joan y don Ramón» y «Los presos de Lleyda.» (LV, 08.03.1906, 2)

Hom informa també que l'harmonització i l'acompanyament al piano anà a càrrec del mestre Josep Masó i Goula, el qual tenia encara algunes altres cançons harmonitzades, així com comentaris musicals curiosos, fet que portà a la insistència del públic assistent perquè es realitzés una tercera audició, que fou convocada per al vint-i-sis del mateix mes.

Finalment, a *La Vanguardia* del vuit d'abril, hi ha l'anunci que la tercera audició es realitzarà l'endemà, dia nou, amb la interpretació per Maria Vila de Masó i l'acompanyament

⁴ En la precisió d'aquesta última queda clar que la notícia anterior no degué ser gaire precisa, puix que, en realitat, la cançó recollida era «Lo soldat i la donzella». Si el dia de la festa se'n cantà dues, no sabem quina fou la que es cantà en primer lloc i no es repetí.

Edició del diari lleidatà amb un article de Valeri Serra sobre els Jocs Florals de Lleida, a l'època que n'era director (Lleida, 18.05.1913). Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida.

Coberta del *Calendari Folkloric d'Urgell* (Barcelona [Cervera], 1915).

musical i comentaris del mestre Josep Masó i Goula (LV, 08.04.1906, 2).

Al maig de l'any següent, s'informa a l'apartat «De provincias» de la realització dels Jocs Florals de Lleida; un dels premiats ha estat Serra i Boldú (LV, 15.05.1907, 8). És per altres fonts que podem precisar que aquell any, en què presidia els Jocs Joan Maragall, ell obtingué el premi de l'Institut Provincial de Lleida, per la monografia històrica «Lo convent de Bellpuig».

Fins al cap de sis anys, l'abril de 1913, no trobem una nova dada. A l'apartat de «Crònica telegràfica de provincias» consta que Rovira, l'informador de Lleida, envia la següent informació:

«Se ha encargado de la dirección del diario *El País*, don Valeriano Serra Boldú, actual director de la revista *Lo Pla d'Urgell*, que se publica en Bellpuig.» (LV, 28.04.1913, 7).⁵

Dos anys després, al dijous, onze de març, s'informa dels preparatius per a la celebració del III Concurs Nacional d'Història de Catalunya, per al qual l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana ha nomenat la junta organitzadora lleidatana. Valeri Serra i Boldú és nomenat membre de la comissió complementària del jurat qualificador juntament amb Humbert Torres i els reverends Antoni Navarro i Bonaventura Pelegrí, entre altres personalitats lleidatanes destacades.

Coberta de l'edició en rústica del seu primer llibre biogràfic sobre Verdaguer (Bellpuig, 1915).

Aquest mateix any 1915, Valeri Serra havia publicat dos llibres importants, el *Calendari Folkloric d'Urgell* (Barcelona, 1915) i *Mossèn Jacinto Verdaguer (Records dels set anys darrers de sa vida, seguits de una impressió sobre la causa dels seus infortunis)* (Bellpuig, 1915). El primer fou imprès a la impremta de Joan Franquesa, de Cervera, i el segon a la impremta de Ramon Saladrigues, de Bellpuig; i tots dos llibres havien estat donats abans en sèrie d'articles al setmanari *Lo Pla d'Urgell*, durant l'any 1914.

⁵ Mantindrà la direcció del diari lleidatà, portaveu del partit liberal, fins a finals de juny de 1914.

A mitjan mes de maig, el músic Felip Pedrell publicava una llarga ressenya sobre el *Calendari Folkloric d'Urgell*; a l'article, «Quincenas musicales. 'Folk-lore' de la comarca de Urgel» (LV, 13.05.1915, 9), lloa Pedrell les melodies veritablement populars aportades en el llibre (a diferència de les que conté el *Romancerillo* de Milà i Fontanals o els volums de *Cansons de la terra*, de Francesc Pelai Briz i Fernández, i seguint, en canvi, la bona línia de treball marcada per Bertran i Bros a *Cansons i fol·lies*). En la mateixa línia fa la lloança del llibret *Cansons de pandero* que Serra havia publicat anteriorment; en canvi, lamenta que hagi adoptat el recurs del calendari per ordenar els documents folklòrics puix que, tot i reconèixer que pot produir sans efectes morals en el poble, no és la forma científica consagrada en aquestes matèries i, diu, rebrà crítiques dels altres folkloristes.⁶

A l'abril de l'any següent, apareix la ressenya de l'altra obra, feta pel crític literari Manuel de Montoliu (LV, 05.04.1916, 8); Montoliu ressalta que en la seva biografia Serra proposa una interpretació del drama de Verdguer tot insistint en presentar-lo com un home humil i sense voluntat; no veu clares, però, aquestes característiques en un home capaç de fer l'obra literària que féu Verdguer. Sí que confirma i ressalta, en canvi, dues altres impressions suggerides pels records de Serra i Boldú: la falta de sentit pràctic de Verdguer i la seva popularitat.

L'any 1917, les dues notícies sobre ell que trobem afecten la seva activitat. A finals de febrer se'ns informa a la «Crònica telegràfica de províncies» de la notícia tramesa per Rovira que el proper diumenge, a l'Associació Cultural Catalanista de Lleida, Serra i Boldú farà una conferència sobre el tema «Guia del Folklore, com s'ordena i s'arplega» (LV, 28.02.1917, 13). I a mitjan setembre, a l'apartat de «Notas locales», s'informa que Valeri Serra i Boldú ha visitat el President de la Mancomunitat.

Aquesta segona notícia, així de breu, és per a nosaltres prou més interessant, puix que ens permet tenir una nova dada d'aquella història que Serra i Boldú explicarà després

de manera força detallada a les paraules introductòries a la revista *Arxiu de Tradicions Populars* (Barcelona, 1928). Allí explica com el diputat per Lleida Romà Sol i Mestre s'oferí a presentar-lo al president de la Mancomunitat, Enric Prat de la Riba, i com ell pogué exposar-li el seu pla de recollida sistemàtica de tot el folklore de l'Urgell. Aquests contactes feren que se li dediquessin determinades quantitats de diners durant dos anys seguits; quantitats que, en última instància, cada any foren desviades cap a altres despeses més peremptòries, i ell acabà per no rebre cap ajut en absolut. A l'agost de 1920, trobem la informació de les conferències que s'han de donar durant la setmana que comença el dilluns, nou d'agost, a l'Escola Elemental del Treball, en el curs d'humanitats i cultura general per a obrers; consta que el dimecres, dia onze, Valeri Serra serà el conferenciant, amb el tema «El sentiment de l'amor a la cançó popular» (LV, 08.08.1920, 7).⁷

Al febrer de 1922, hi ha una curiosa notícia que ens aporta alguna clarícia sobre el canvi de feina a Barcelona, a la Diputació. La notícia informa sobre el grup de persones que han complimentat el president de la Diputació (LV, 02.02.1922, 7).⁸ Serra i Boldú hi serà present en representació del personal administratiu; dada que ve a confirmar aquest canvi a un treball més administratiu que no de professor a l'Escola d'Agricultura, tot i que, per dades posteriors, sabem que hi seguí professant alguna assignatura. No podem precisar amb més exactitud els canvis, però sembla que aviat entrà alhora com a funcionari administratiu de la Diputació de Barcelona, i, progressivament, esdevingué aquesta última la feina principal.

Encara, al novembre del mateix any, i a l'apartat de «Publicaciones recibidas», s'informa d'haver rebut el Calendari del pagès per a l'any 1923, en què figuren treballs d'una colla d'autors, entre ells Serra i Boldú. Aquest calendari era editat per l'Institut Català de Sant Isidre, associació representativa dels propietaris rurals, i veurem continuar la bona relació amb aquesta institució.

⁶ En canvi, a l'agost, i a «Publicaciones recibidas» es dona la notícia que el número 121 de *Lectura Popular* està consagrat a Valeri Serra i Boldú, sense més dades (LV, 20.08.1915). Es tracta del fascicle on publicava «Cançons de ronda y de pandero».

⁷ Les dades són donades totes en castellà, i dubtem en aquest cas si la conferència, adreçada als obrers, es preveia de fer en castellà o en català, encara que la temàtica fos clarament catalana.

⁸ Exactament diu: Ha cumplimentado al presidente de la Diputación la Junta directiva de la Asociación de Arquitectos de Cataluña y una comisión de la «Mutualidad Prat de la Riba», constituida por los funcionarios de la Universidad Industrial, presidida por el señor Massó y Llorens, y de la cual formaban parte los señores Sala y Simón, en representación del profesorado; Serra y Boldú, por el personal administrativo, y Ubach, por el subalterno. (p. 7)

Col·laborador i redactor

Instal·lat ja a Barcelona des de l'any 1919, Serra i Boldú havia entrat a treballar a l'Escola d'Agricultura depenent de la Diputació, i, alhora, s'ocupava de l'edició de la revista *Agricultura*, com a secretari. A l'Escola, sembla que no tingué feines gaire destacades, fora d'uns curssets sobre administració de finques (en podia parlar amb experiència, per l'administració de les finques agrícoles que tenien a Bellpuig, propietat de la família de la seva dona, Petra Forné) i també algun cursset de llengua catalana.

Si en el temps en què Josep Maria Valls dirigia l'Escola, les coses sembla que anaren bé (Valls havia estat qui l'havia animat a anar-hi, després que es coneguessin a Bellpuig, on havia organitzat un cursset de l'Escola), amb el canvi de direcció de l'escola i la revista, no sembla que amb el nou director, August Matons, tingués la mateixa bona relació.

O potser simplement fou el fet que s'adonà que el paper que tenia a l'Escola no era massa lluit al costat dels enginyers i tècnics que professaven assignatures més especialitzades; aviat el veiem continuar en una feina més pròpiament d'oficina, com a funcionari administratiu de la Diputació, a l'àm-

bit de Cultura.⁹ Tot i així, de tant en tant continuem trobant notícies d'algun curs o d'alguna conferència que fa a l'Escola o en representació de l'Escola. Una i altra feines devien ser, en realitat, complementàries, puix que per una i altra depenia de la mateixa entitat, la Diputació de Barcelona. Ara bé, si va entrar a treballar a la Diputació a través de l'escola, queda clar que aviat passaria a dominar l'altre tipus de feina, l'administrativa o burocràtica.

I, paral·lelament, intenta trobar un complement en la col·laboració a algun diari barceloní. Des de l'any 1923, les col·laboracions amb articles signats a *La Vanguardia* comencen a aparèixer i es mantindran amb força continuïtat fins al juny de l'any 1936.

Aquests articles comencen amb dues temàtiques bàsiques, el folklore i l'estudi de Verdguer. El mateix 1923, amb el recordatori de la celebració dels tres-cents anys de la mort del Rector de Vallfogona s'introdueix una nova temàtica, la que en podríem dir de publicista, i, finalment, l'any 1925, s'enceta la quarta temàtica, el comentari de llibres.¹⁰ De fet, a cada article hi ha, de primer, un títol genèric i, després, un altre de més precís. Aquests títols genèrics, que no arriben a ser considerats seccions, en un primer moment no presenten gaire varietat, però molt aviat veiem com van variant i no hi ha cap projecte clar de constituir-los en seccions temàtiques que podrien ordenar el material a posteriori. Fins i tot hi ha algun cas en què no es veu clar l'ordre dels dos títols (genèric el primer i més concret o particularitzador el segon), i que fa pensar en un trastocament de títols per part del linotipista o en una badada del propi escriptor.

Així ocorre amb l'article «Bandos o multas. Folklore administrativo» (LV, 28.12.1928), que és continuat l'any següent amb el títol més adequat de «Folklore administrativo. Arbitrios populares» (LV, 02.02.1929). El títol genèric és, en tots dos casos, «Folklore administrativo», i, per tant, en el primer cas, els títols haurien d'anar canviats d'ordre.

⁹ A l'apartat anterior, hem pogut constatar que, l'any 1922, ja representava els administratius de la Diputació davant del president.

¹⁰ Almenys les tres primeres temàtiques vénen a correspondre als seus interessos bàsics, pels quals podríem classificar també els seus llibres. Si hi afegim l'aspecte de periodista, s'inclou també de manera natural la quarta temàtica, la informació sobre llibres apareguts, especialment perquè les temàtiques d'aquests llibres connecten, en llur major part, amb algun dels tres temes anteriors.

Número de la revista *Agricultura* on consta Valeri Serra com a secretari de la publicació (05.06.1923, aquest és el número que inclou el seu reportatge

D'altres vegades en el títol genèric podríem dir que es fa referència a dues temàtiques diferents, mentre en el títol més específic hi ha una clara continuïtat de referent.¹¹

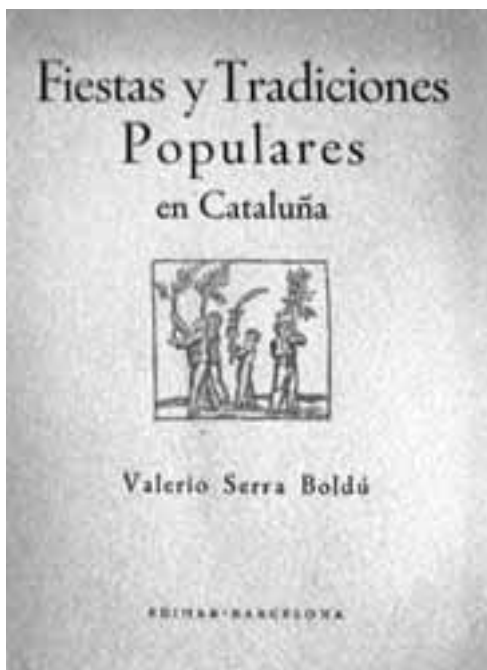
La temàtica de folklore

Aquesta és la temàtica que aplegaria un major nombre d'articles, si bé els títols genèrics són ben variats. Podríem assignar-los com a paraules clau per a llur identificació les següents: folklore, etnografia, festa, costum, tradició, poble, llegenda, cançó.

En un primer moment, ja hem vist que hi ha un cert ordre a classificar-los en dos grans grups, les «Fiestas del calendario» i les «Amenidades folklóricas». Del primer n'hi ha cinc articles l'any 1923, cinc més l'any 1924 i tres al 1925, en què, cap al final, varia ja aquest títol pel de «Fiestas patronales» per a un altre article. I pràcticament no tornen a aparèixer cap dels dos en els anys següents.

El de les «Amenidades folklóricas» presenta cinc articles l'any 1923 i ja no torna a aparèixer, si bé als dos anys n'hi ha un altre de ben similar, «Variedades folklóricas», amb quatre articles.

La impressió que ens fa és que hi ha un primer moment en què havia tingut el propòsit de fer uns apartats més o menys fixos, en els quals aniria tractant en el primer els sants del calendari i en el segon curiositats del folklore; en anar introduint altres temàtiques folklòriques, anà variant amb molta més llibertat els títols genèrics i aviat hauria oblidat la primera intenció. Probablement des de la direcció del diari li haurien anat demanant una major diversificació temàtica, i aquest fet l'hauria acabat de decidir a no donar gaire més importància al primer títol de cada article, més enllà d'un contingut més genèric que el significat del segon títol, que hauria de ser més precís. Un i altre no tindrien l'objectiu d'ordenacions posteriors, ans el més immediat d'atraure l'atenció del lector i despertar-li l'interès per la lectura de l'article.

Coberta del llibre pòstum que inclou, entre altres, una colla d'articles publicats prèviament a *La Vanguardia* (publicat per EDIMAR, Barcelona, 1949).

El seguiment de les diades més significatives del santoral, per a Catalunya en general o per a alguna població catalana específica, comporta una colla d'articles.¹² Critica algunes derivacions cap a festes més de tipus cívic, goliàrdic o pantagruèlic que no pas religiós (el cas d'algunes colles que es formen a Barcelona per a la diada de Sant Medir i que acaben per no arribar ni a l'ermita, o bé per encauar-se a dinar bé en algun restaurant del camí), recorda les dades bàsiques de les històries dels sants i, sovint, dóna alguna mostra de lletres de goigs que els són dedicades. Especialment, es preocupa de recordar el costumari religiós que comporta la celebració, bé per lloar-lo si es manté, bé perquè sigui restituit, si s'ha anat oblidant.¹³

En connexió amb la temàtica del santoral, hi ha especialment tractada la temàtica del folklore religiós: devocions, processons, romeries, prometençes, vots de poble, costums nupcials, costums pasquals, etc.

A la convocatòria del primer concurs de llegendes catalanes per part del Club Mun-

¹¹ Seria el cas dels genèrics «Un centenari» (LV, 02.09.1923), que tramet al publicista, i «Amenidades folklóricas» (LV, 07.09.1923), que tramet al folklorista, si bé el tema tractat en un i altre és, en aquesta ocasió, la figura del poeta Francesc Vicenç Garcia, en el primer més com a escriptor, i en el segon més com a figura llegendària a qui s'han atribuït una colla de facècies (fets que recullen els títols segons dels articles: «El rector de Vallfogona» i «La fama llegendària del rector de Vallfogona»).

¹² Una bona part seran recollits pòstumament a l'obra *Fiestas y tradiciones populares en Cataluña*, EDIMAR, Barcelona, sense any [1949].

¹³ Quant a les restitucions, proposa també que sigui retornat al seu orde el convent i església de Sant Gaietà, com s'ha fet amb altres convents i esglésies de Barcelona, amb posterioritat a les desamortitzacions del segle XIX (LV, 12.06.1925).

tanyenc, Serra i Boldú es preocuparà de recordar exactament què cal entendre per llegenda i d'animar a participar-hi, així com de lloar la doble iniciativa del gran mecenes Rafael Patxot, que havia encarregat a l'Orfeó Català l'organització de la recollida del cançoner català i, ara, encarregava a aquesta secció del CEC la recollida de les llegendes, tot aportant per a una i altra tasques els diners necessaris (LV, 18.07.1925). Sabem també que practicà amb l'exemple i, en aquella mateixa convocatòria, participà amb un recull de llegendes de les terres lleidatanes i guanyà un premi de 250 pessetes.

En continuïtat amb les temàtiques folklòriques, també tractarà, de vegades, sobre algun dels grans estudiosos del folklore català (Manuel Milà i Fontanals, Marià Aguiló —en parla, però, en ocasió de la publicació del *Catálogo de obras en lengua catalana*—, Rossend Serra i Pagès, mossèn Antoni Maria Alcover —per les edicions de les rondalles mallorquines—, mossèn Francesc de Paula Baldelló —tant pel recull del cançoner religiós popular com per l'estudi específic dels goigs—, Tomàs Ragner —per emprendre la constitució del museu de Ripoll). A banda de la temàtica específica sobre Verdaguer, les referències a poemes de Verdaguer són també força constants en els seus articles de folklore; veu en ell no només una persona que valorà aquest saber popular, ans que el féu seu i el va saber reviure i renovar amb èxit de popularitat en gran nombre d'obres seves.

En algun cas, enceta una tanda d'articles de folklore amb continuïtat entre ells: el cas del tema genèric d'amenitats folklòriques, en què tracta el concepte de la dignitat reial en la li-

teratura popular catalana (tres articles en continuïtat numerada, el 1923); el del tema genèric de varietats folklòriques, en què tracta d'oracions populars, conjurs i oracions remeieres (quatre articles seguits, el 1925).

Un tema que podríem considerar a cavall de la temàtica folklòrica i la temàtica de publicista és el cas de les excursions folklòriques que realitza. De l'àmbit lleidatà destaquen les de Os de Balaguer/ Alberola/ Tragó de Noguera, Alentorn/ Vilanova de Meià, Rocallaura/ Vallbona/ Llorenç/ Sant Martí i un ampli entorn. També podríem destacar, del barceloní, la que fa a Mollet del Vallès, el 1927, per veure el ball de gitanes. I els curiosos comentaris de les variades formes d'excursió: tren, cotxe de línia, cotxe particular, a llom d'animal, a peu, etc.

La temàtica verdagueriana

El segon tema que introdueix és el de l'estudi de Verdaguer. Li és un tema prou volgut, i hi dedicarà una quinzena d'articles entre els anys 1923 i 1933; hi aporta dades de primera mà i prou interessants com perquè en fem un seguiment més detallat que el que fem de les altres temàtiques, on domina més l'aspecte divulgatiu, en general.¹⁴

De fet, l'any 1923, tenia ja encomanada una biografia sobre el poeta per part de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, i hi estava treballant. Fruit dels seus viatges a Vic i Folgueroles, per imbuir-se de l'ambient on Verdaguer passà la infantesa i la joventut, i de la recerca oral que hi féu, dels records de la gent sobre el poeta, són els articles que publica durant aquell any i inicis del següent, amb els títols genèrics de «Niñez y adolescencia de Verdaguer» (2), «Infancia y adolescencia de Verdaguer (2)», i «Adolescencia de Verdaguer» (1).

L'any 1924 apareixia la *Biografia de Mossèn Jacint Verdaguer*, a càrrec de Valeri Serra i editada per l'Associació Protectora.

Coberta de la biografia sobre Verdaguer que féu per a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (Barcelona, 1924).

¹⁴ Una segona raó del major deteniment és que, en bona part, complementa el nostre treball anterior «Bibliografia crítica verdagueriana de Valeri Serra i Boldú», amb què participàrem al IV Col·loqui sobre Verdaguer, a Vic, l'any 1995. El treball aparegué després publicat a *Anuari Verdaguer 1995-1996*, p. 413-426. Allí aportàrem notícia de quaranta-quatre treballs de Valeri Serra i Boldú sobre Verdaguer, de diferent importància, és clar. D'ells, però, només un parell eren articles publicats a *La Vanguardia*, així que podem considerar aquesta aportació d'ara com un bon complement a la sèrie que donàrem allí, i que també hem pogut ampliar en l'endemig amb altres referències que aquí no vénen al cas.

Una altra conseqüència de l'època de recerca fou que aconseguí tenir accés a un manuscrit inèdit de Verdaguer que contenia un poema de joventut una mica llarg, de temàtica amorosa. El propietari del manuscrit, Joan Serra i Graupera, no només l'hi deixà llegir, sinó que també li va permetre d'estudiar-lo i publicar-lo. Serra i Boldú titulà el poema «Els amors d'en Jordi i na Guideta», en féu un primer article informatiu a *La Vanguardia* (LV, 26.06.1924),¹⁵ en publicà un estudi i bona part del poema a la publicació noucentista *La Revista*¹⁶ i, encara, en publicà una curta edició de bibliòfil (dos-cents quinze exemplars, quinze en paper Japó i dos-cents en paper de fil, numerats a mà, els primers de l'1 al 15 i els segons del 16 al 200) a través de *La Il·lustració Catalana* (Barcelona, 1924).

D'aquest any, hi ha ara un salt fins al 1927, en què li dedica tres articles més. El primer, «Afinidades. Escornalbou y Verdaguer», porta al tema de la poesia religiosa popular; els frares franciscans instal·lats a Escornalbou havien publicat algun llibret de cançons religioses que tingué força difusió, especialment el d'Isidre Febrer, *Mina riquíssima dels tresors de la Divina Gràcia*. I el fet de parlar de la poesia religiosa popular el porta a tractar dels poemes que escriví Verdaguer en aquest gènere, i de la ràpida difusió que tingueren (LV, 24.04.1927).

El segon, «Conmemorativa. L'Atlàntida» (LV, 06.05.1927), li fa recordar que en aquells dies s'acompleix el cinquantenari del premi dels Jocs Florals a *L'Atlàntida*, i parla dels homenatges que es preparen, bàsicament consistint en una nova edició de l'obra i en el fet que a Madrid dedicaran un carrer a Verdaguer. Recorda com s'anà construint l'obra, amb l'orientació de Milà i Fontanals, després d'un primer poema que presentà també als Jocs Florals uns anys abans i que no obtingué premi.

I el tercer, «Un libro del Conde de Güell», el porta a judicar l'anàlisi que fa el comte de Güell del drama de Verdaguer, que atribueix al seu orgull; Serra i Boldú contrasta d'aquest parer i, tot citant converses amb el propi Verdaguer i amb el marquès de Comilles, n'afirma la humilitat i, en canvi, carrega les culpes cap a la influència nociva que tingué sobre Verdaguer *doña* De-seada Martínez.

Coberta del primer volum de l'edició en rústica de les *Obras Completas de Verdaguer* a càrrec de la Llibreria Catalònia (Barcelona, 1928).

Al 1928, hi ha dos articles més. El primer, «Verdaguerianas. ¿La edición definitiva de «L'Atlàntida»?» (LV, 19.05.1928), és motivat per l'aparició de l'edició de l'obra per la Llibreria Catalònia, com a primer volum d'unes obres completes de Verdaguer que ja presenten com a definitives. Critica que, si bé han canviat la forma de la conjunció (la i grega per la i llatina), no han canviat la de la preposició ab (mantenen ab en lloc de amb), i, en general, han quedat en una posició a mig camí entre l'antiga normativa i la nova, de manera que no resolen res.

L'article li serveix per passar revista a les altres dues provatures d'edició completa que han estat realitzades. La primera, dels senyors Toledano, López i companyia, generà set densos volums, però en deixà tres en projecte, puix que n'havia de tenir deu. El vuitè havia de ser per a la resta de poemes dispersos; el novè, apologètic, havia de contenir crítiques i estudis d'escriptors d'Europa i d'Amèrica sobre el poeta i la seva obra; i, com a cloenda, el desè havia d'aplegar un complet vocabulari de Verdaguer, amb la correspondència dels mots en castellà per permetre, així, una major difusió de la seva obra. La segona, empresa per Francesc Mateu, que n'havia comprat els drets, topà de primer amb l'entrebanc que Mateu oferí de fer una edició conjunta amb la Diputació de

¹⁵ És l'article «Una obra inèdita de Verdaguer. Amors d'en Jordi i na Guideta» (LV, 26.06.1924, p. 5-6).

¹⁶ És l'article «Una obra inèdita de Mossèn Cinto. Amors d'En Jordi i Na Guideta» (*La Revista*, any X, 1924, p. 50-55).

Barcelona i, en canvi, Enric Prat de la Riba li posà la condició que calia editar Verdaguer amb la nova normativa de l'Institut d'Estudis Catalans; Mateu no acceptà i emprengué l'edició popular a través de La Il·lustració Catalana. Aquesta havia tingut una gran difusió popular i havia publicat trenta volums, però la temàtica del novè i del desè volums de l'edició anterior no quedaven encara realitzades.¹⁷ Parla d'un treball en curs d'un escriptor paduà, Venancio Todesco (qui n'hi ha demanat llibres i dades), i també de l'esperança en l'estudi del pare caputxí Miquel d'Esplugues, que ha de cloure les obres completes editades per Catalònia.

Al mes escàs, torna al tema amb un altre article, «La verdad sobre Verdaguer. Cómo desaparecieron unos documentos» (LV, 10.06.1928), que pretén respondre a un article publicat per Josep Pijoan en el setmanari *L'Opinió*, i del qual ja se n'havia fet ressò a l'article anterior. Serra fou present a la reunió amb Verdaguer, en què féu el primer testament, i puntualitza com anà. Valora la importància de l'article de Pijoan per les revelacions que fa sobre els documents que s'endugueren l'altre grup, i que havien quedat en poder del doctor Turró fins a la seva mort.

Aquest article tingué una rèplica en l'article de Joan Moles, advocat, publicat amb el títol «Puntualizando hechos. De la vida de Mosén Cinto» (LV, 21.06.1928, 18). Joan Moles, que havia estat present a l'altre grup, explica com anà la història amb ells, tant el fet que Verdaguer els donà en custòdia uns documents,¹⁸ com el de la petició d'un segon testament, per part del poeta. I critica el fet que Serra puntualitzi en el que afecta al seu grup i, en canvi, accepti de totes totes el que Pijoan diu respecte de l'altre grup. Diu també que pensa escriure un llibre sobre la seva relació amb mossèn Cinto, però que abans vol esperar a veure el contingut del llibre en què està treballant el frare agustí pare Mi-

guélez. De moment, no hi haurà una resposta immediata de Serra i Boldú.¹⁹

L'any 1929, amb «Un epistolario de Verdaguer. "Carteig històric"» (LV, 21.11.1929), ressenya la publicació del llibre de Jaume Collell, *Carteig històric*, on publica totes les cartes que li envià Jacint Verdaguer al llarg dels anys. Serra i Boldú lamenta que no hi hagi cap anotació al peu per part de Collell, que podria aclarir referències i sobreentesos que de vegades van apareixent i que el lector difícilment pot entendre. Veu clara diferència entre aquelles cartes més personals (molt àrides i que presenten un Verdaguer bastant insegur d'ell mateix, que demana opinió i consell contínuament) i aquelles altres enviades ja per a ser publicades, especialment a *La veu del Montserrat*, la publicació que dirigia Collell, i en les quals va parlant de les seves excursions o dels seus viatges. Unes i altres, conclou, són documents que cal acceptar amb la llum que projecten.

Seguirà amb tres articles més l'any 1930. Al primer, «Conmemorativa. Mistral y Cataluña» (LV, 26.04.1930), motivat per recordar la celebració del centenari del naixement de Frederic Mistral, Serra i Boldú recorda les dues trobades de Mistral amb Verdaguer, per destacar la valoració que Mistral féu de la literatura catalana i, en especial, de l'obra de Verdaguer. La primera trobada fou en ocasió dels Jocs Florals de Barcelona de l'any 1868, en què Víctor Balaguer invità literats provençals i literats castellans per fer un major agermanament entre les diferents literatures. Tot i que aquell any Verdaguer no rebé cap premi als Jocs (i quedà decebut per no haver obtingut premi amb «L'Atlàntida enfonçada i l'Espanya naixent de ses ruïnes», esbós precoç del qual esdevindrà després *L'Atlàntida*), Mistral ja el significà com la nova promesa de la poesia catalana.

Molts anys després, el 1884, en un viatge per Europa, Verdaguer en passar per París

¹⁷ Sí que quedava acomplerta en canvi, diu Serra i Boldú, la recollida de les poesies disperses (tema del vuitè volum).

¹⁸ Documents que, mort el doctor Turró, ell ha reclamat als seus hereus, per ser l'últim del grup a qui foren lliurats pel poeta amb la comanda expressa que els custodiessin; per això contrasta amb el parer del doctor Turró, que volia lliurar-los a l'Institut d'Estudis Catalans, però també informa que, de moment, a ell no n'hi han passat cap, de document.

¹⁹ Tan sols, a l'article següent que publica a *La Vanguardia* (10.07.1928) afegeix com a colofó final el següent comentari: «N. B. : Para contestar debidamente el artículo de don Juan Molas, inserto en estas páginas, nos propusimos condensar en otro artículo todo cuanto tenemos que oponer a lo que en aquél se manifiesta. Desde apartadas posiciones, perseguimos ambos el mismo objeto, que es el de demostrar la bondad y la inculpabilidad de mosén Jacinto Verdaguer, al ser castigado por el doctor Morgades hasta privarle de las licencias de celebrar. Las causas que motivaron esa sanción precisa ponerlas en claro. Para dejarlas en su punto, tenemos el gusto de anunciar a los admiradores del inmortal poeta la publicación de un libro titulado *La vida torturada de mossén Cinto Verdaguer*» p. 8.

retrobà Mistral i aquest el féu assistir a un sopar literari i allí el presentà als altres literats i mostrà els seus amplis coneixements de la literatura catalana. Serra i Boldú parla de la mútua valoració entre tots dos poetes (Verdaguer presenta la influència de *Mireio* en el seu poema «Els amors d'en Jordi i na Guideta», i Mistral li valorà enormement la creació de *L'Atlàntida* i fins en féu alguna traducció parcial).

El segon article, «Bibliografía verdagueriana. El libro del P. Miguel de Esplugues» (LV, 18.05.1930), és motivat per l'aparició de l'estudi del pare caputxí Miquel d'Esplugues. Considera que el llibre és correcte, però que deixa pràcticament sense tractar alguns punts que ell creu decisius per poder entendre com es produí la tragèdia.

Valeri Serra planteja l'especificitat del problema: «sentado que el doctor Moragas y el marqués de Comillas, guiados del entrañable afecto que profesaban al poeta, pecaron por comisión, queda un punto a dilucidar, esto es, los centenares y millares de amigos de Verdaguer que callaron como muertos, y pecaron por omisión. No se destaca un sólo núcleo de los amigos que, en días de gloria, le agasajaban y le proclamaban el primer poeta de Cataluña, que levantase entonces la voz ni para defenderle ni para intentar la reconciliación con su obispo.» (p. 7)

Creu que una clau del problema seria veure quin paper tingué veritablement el bisbe de la Seu d'Urgell, per la qual cosa caldria consultar l'epistolari entre els dos bisbes, amb els agustins de Madrid i amb el propi Verdaguer. Alhora, aporta una altra dada interessant: la possibilitat que hi hagué que passés a viure en un convent franciscà els seus últims anys (fins i tot el pare Rupert de Manresa li escriví, assabentat de la intenció, per aplanar el camí, però quedà en res, al final, perquè Verdaguer no volgué deixar sols els orfes de la família Duran —diu Serra).

El tercer article, «Bibliografía verdagueriana. Dos nuevas ediciones de «L'Atlántida»» (LV, 13.08.1930), és per saludar l'aparició de dues noves edicions de l'obra de Verdaguer, una edició políglota que és de luxe i que conté versions a diferents llengües romàniques i la versió llatina feta expressament pel pare escolapi Tomàs Viñas, i una versió castellana feta per Joan Ots i Lleó (i publicada per l'editorial Tasso, de Barcelona). De la primera, promoguda institucionalment per la Reial Acadèmia de Bones Lletres i el Consistori dels Jocs Florals, lamenta que no hi hagi un bon pròleg introductori que doni fe de les

versions triades i parli de les altres ja existents; en canvi, lloa el bon ofici de Ramon Miquel i Planas, que ha tingut cura de l'edició de l'obra i ha estat també el responsable de la inclusió de cinc boxos de l'artista Antoni Ollé i Pinell. Ressalta de la segona el treball meticulós del traductor, que volgué conservar «el mismo acento y el mismo metro usado por el maestro, y que en consecuencia, en la traducción hay el mismo número de palabras agudas que en el original, a pesar de que la lengua castellana las tiene en bastante menor número que la catalana.» (p. 5)

L'any 1931 hi ha un sol article de temàtica verdagueriana, «Un homenaje. Montserrat y Verdaguer» (LV, 12.03.1931). Explica com amb la celebració que a Montserrat es preveu fer del novè centenari de la fundació del monestir, volen dedicar homenatge a quatre figures estretament relacionades amb el monestir: l'abat Oliba, que en fou el fundador; el doctor Torras i Bages que tant n'afavorí la devoció; el poeta mossèn Cinto Verdaguer per la seva devoció a la Verge i per totes les poesies que hi dedicà; i, finalment, el mestre Nicolau, que posà música a alguns dels poemes verdaguerians que han esdevingut més cèlebres sobre Montserrat.

Després de fer un repàs als principals poemes que Verdaguer hi dedicà, i d'explicar l'anècdota de com el rei Alfons XIII volgué sentir el Virolai (amb lletra de Verdaguer i música del mestre Rodoreda), que tant identifica Montserrat, acaba parlant d'alguna nova obra que ha aparegut publicada, especialment del llibre del pare agustí Manuel Monjas sobre un altre pare agustí, *El P. Francisco Blanco García. Últimos años del insigne crítico y relación de mi peregrinación a Jauja en su compañía*. Diu que parla de l'amistat del pare Blanco amb Verdaguer, però que el mateix pare Monjas promet la realització d'un altre llibre especialment dedicat a Verdaguer.

Treu dos articles durant l'any 1933, escrits tots dos en ocasió de publicació de sengles llibres. El primer, «Bibliografía verdagueriana. Una edición monumental del «Canigó»» (LV, 16.05.1933), celebra l'edició luxosa i en gran format que ha aparegut del poema *Canigó* de Verdaguer, a càrrec de l'editorial Orbis i amb dotze aigüaforts de capçaleres policromades a càrrec de l'artista Maurici de Vassal. Fins ara, diu, havia estat *L'Atlàntida* l'única obra de Verdaguer que havia tingut edicions de luxe, i bé s'ho mereix aquesta, que ja va ser reconeguda en la seva vàlua pel polígraf santanderí Menéndez y Pelayo, un dels primers a valorar l'altra, però també a reconèixer els mèrits d'aquesta.

Dedica la resta de l'article a recordar els diferents homenatges que rebé després de la publicació de *Canigó*.

El segon article, «Haciendo luz. Un nuevo libro sobre Mosén Verdaguer» (LV, 07.10.1933), és motivat per l'aparició del llibre del pare agustí Manuel Monjas, dedicat a Verdaguer. Era el llibre ja promès quan publicà la biografia del pare Blanco i aparegué amb el títol prou il·lustratiu de: *Documentos inéditos acerca de Mosén Jacinto Verdaguer. Su amistad con los Agustinos del Escorial*.

Exposa com el projecte inicial de llibre de part del pare Miguélez no arribà a escriure's i ha estat en canvi el pare Monjas qui, amb els documents del pare Miguélez més tots els que ha aconseguit amb les seves recerques, ha pogut escriure finalment el llibre per documentar quina fou la relació de Verdaguer amb els agustins de Madrid, i com aquests, bàsicament el pare Blanco en la relació amb el marquès de Comillas i amb el propi Verdaguer, i el pare Miguélez amb els bisbes, aconseguiren finalment l'acte de reconciliació i el retorn de les llicències a Verdaguer.

Observa que «Toda la cuestión queda reducida a los puntos de vista que yo tengo expuestos en la «Impressió sobre la causa dels infortunis de Verdaguer» (1924)» (p. 3)²⁰

Quant a la concurrència a la missa de rehabilitació, esmena Serra i Boldú la notícia que dona Monjas de la presència a la missa de l'escriptora Emilia Pardo Bazán en base al testimoni en contrari que ella mateixa donà en un article publicat a *La Ilustración Artística* (23.06.1902).

I agraeix a Monjas la lloança que fa de la biografia que féu ell (Barcelona, 1924), així com també recorda i agraeix la lloança que ha rebut del poeta Josep Maria de Sagarra, qui, tot i llegir el llibre de Monjas, havia afirmat que «A pesar de todo, lo de Serra y Boldú es para mi lo más simpático y lo más auténticamente verdagueriano» (p. 3)

L'últim article que li tenim controlat, d'aquesta temàtica, respon també a la publicació de nous llibres. Es tracta de «Lecturas.

Bibliografía verdaguerina» (LV, 18.01.1936), on dona notícia de l'aparició del volum vuitè de les obres completes de Verdaguer editades per Catalònia, de la publicació de la traducció castellana del volum *Flors del Calvari* (*Flores del Calvario*, a càrrec de Lluís Guarnier) i, finalment, de la segona edició, molt ampliada, del volum de Manuel Monjas. De les ampliacions, ressalta la part on descriu les llibretes de Verdaguer sobre els exorcismes (aquí, és totalment a favor de la tesi de Monjas, que deriva més les exaltacions cap al pare Piñol i cap a l'Empar Duran, que no pas cap a Verdaguer, al qual intenten destarotar —diu—),²¹ la gestió dels agustins en favor de Verdaguer i, finalment, comenta una carta del doctor Jaume Serra en favor de l'honestedat de Verdaguer, publicada també pel pare Monjas.

Temàtica com a publicista

Dóna notícia de poblacions visitades, tot remarcant-ne els valors d'atracció que poden presentar, bé sigui per celebracions, per unes festes determinades, fires, mercats, edificis curiosos, obres d'art que hi podem admirar, etc.

Si la informació és de vista directa, podem dir que pràcticament se circumscriu al Principat de Catalunya, amb una anada a les Illes Balears, a la primavera de 1923, en ocasió del vint-i-sisè congrés de la Federació Agrícola Catalano-Balear. Si és tot parlant d'alguna publicació, pot anar més enllà.

El més habitual és que aquesta temàtica enllaci amb alguna altra de les ja tractades, especialment amb la folklòrica. Així relacionaríem Mollet amb el ball de gitanes, Alentorn amb l'artesanía de la fabricació de forques, l'Empordà amb la venda del peix, etc.

En altres casos, l'article ha tingut una finalitat més específica que només es descobreix després. És el cas de l'article sobre el sepulcre de Ramon de Cardona, a Bellpuig, del qual en refà una mica les peripècies del trasllat des del convent a l'església parroquial, a la primera meitat del XIX, gràcies a les valoracions que en aquell temps se'n féu per part de Jaume Ripoll i Vilamajor i Pau Pi-

²⁰ És l'apartat que dedicà al tema en la seva primera obra biogràfica sobre Verdaguer, *Mosén Jacinto Verdaguer* (Bellpuig, 1915). Ocupa les pàgines 217-244. No coincideix, en canvi, amb cap entrada de la biografia de 1924.

²¹ Diu: «Encanta y admira ver discernir al P. Monjas sobre este y otros asuntos de Verdaguer, y solamente al tratar de los personajes fatídicos da con acierto en el clavo: «de hacer increpaciones las dirigiría al insensato y osado conductor P. Piñol y, sobre todo, a la astuta y enmarañadora Amparo Durán, la que con sus fingidas revelaciones desvió y desenfocó el estro potentísimo que guiaba e impulsaba al altísimo poeta por rumbos de grandeza donde se explanaba su espíritu honradamente catalán y profundamente cristiano.» (p. 19)

ferrer (LV, 23.10.1924); l'article sembla respondre a fer-se ressò de l'opinió d'alguns bellpugencs que critiquen l'ajuntament de la vila perquè, de poc, ha posat noms de personalitats que no tenien res a veure amb la població a dos nous carrers, i continua oblidant aquests noms més vinculats a la vila, que ho mereixerien sobradament.²²

Acaba, després d'explicar el protagonisme de Ripoll i de Piferrer, amb el següent paràgraf:

«Véase si es justificado o no un homenaje de gratitud a Ripoll de quien hemos aprendido lo que son y lo que valen nuestros antiguos senyores, y dígase si no lo merece igualmente Piferrer a quien debemos la conservación de obra tan suntuosa, centro de atracción que a diario lleva a Bellpuig centenares de turistas, algunos de los cuales tan enamorados se muestran de nuestro sepulcro, que de manera indirecta como quien propone una cosa fea y vergonzosa, insinúan la idea de comprar aquella joya que no es venal, porque Bellpuig por todo el oro del mundo dejaría que le quitasen ese sepulcro que es su mayor timbre de gloria, del mismo modo que habían de oponerse todas las ilustres casas que llevan los apellidos de Ruiz de Arana, Osorio de Moscoso, Ponce de León, Alvarez de Toledo, Guzmán, Guevara, Fernández de Córdoba, Saavedra y tantos otros, no menos que las que ostentan los títulos de duques de Sessa, Baena, de Soma, de Montemar, etc. Conde de las Almenas, de Alba, de Nieva, de Trastamara, de Sevilla la Nueva, etc., y otra infinidad de linajudos próceres que, entre sus ascendientes, cuentan a los esforzados barones de Bellpuig y con el nombre de Bellpuig tienen vinculado su honor y su nombre.» (p. 5)²³

I no és fins que ja el sepulcre ha estat declarat monument nacional, que torna a sortir-ne informació al diari, justament per donar a conèixer aquest fet. Així, en un apartat de noticiari surt la informació encapçalada amb

Tarja postal del sepulcre de Ramon de Cardona editada per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. (Foto Samsot-Missé germans. Barcelona).

el títol «El sepulcro del duque de Cardona monumento nacional» (LV, 06.12.1925, 25).²⁴

Pocs dies després, el divendres de la setmana següent, a la secció «Arte y artistas» aparegué, sense signar, l'article «Monumento nacional. El sepulcro de Bellpuig» (LV, 11.12.1925, 10). Si el primer simplement informava del fet i potser Valeri Serra no en tingué notícia fins que ja fou publicat, en aquest segon, tot i no anar signat, sí que hi podem veure la seva mà. Diu:

«Acaba de ser declarado monumento nacional el hermoso sepulcro de don Ramón Folch de Cardona, emplazado en la iglesia de Bellpuig (Lérida), admirable obra de artista italiano. Fué LA VANGUARDIA la primera en advertir del peligro que corría ese monumento, por el propósito que existió de

²² Així: «Nuestro fervor por esa obra monumental que un siglo atrás entusiasmó al padre Ponz, según es de ver en su *España Sagrada*, sube de punto a cada prueba de inteligente admiración que le vemos tributar, y del mismo modo que armaría nuestra pluma para defenderla de cualquier intento de profanación que quisiese interferírsela, así queremos hoy dirigir un amistoso reproche a los ediles que recientemente dedicaron unas calles del pueblo a dos personalidades contemporáneas que nada tienen que ver con Bellpuig ni con su historia, anteponiendo dicho homenaje al que primero debía de haberse celebrado como justo tributo de gratitud al doctor Ripoll y a Pablo Piferrer.» (p. 5)

²³ Sobre aquest article i els posteriors que aparegueren a molt diverses publicacions, tant de Barcelona com de l'àmbit urgellenc, en fem un repàs a «El sepulcre de Ramon Folch de Cardona, monument nacional», *El Pregoner d'Urgell*, núm. 406-407 (Bellpuig, setembre de 1996), p. 41-47.

²⁴ Copiem el text, que és breu i concis: «Vista la solicitud elevada a la superioridad por la Mancomunidad de Cataluña referente al sepulcro del duque de Cardona, en Bellpuig (Lérida), se accede a lo solicitado y en su virtud declara monumento nacional el sepulcro de don Ramón Folch, duque de Cardona, sito en la iglesia de Bellpuig (Lérida), quedando desde el momento de tal declaración bajo la tutela del Estado y la inmediata inspección y vigilancia de la comisión de monumentos de Lérida.» (p. 25)

Fotografia de la família Serra i amics, al jardí de la casa de Bellpuig (decenni dels anys vint). AMB. LFVSB.

venderlo. Ahora, con la mentada declaración, será ya imposible que pueda ser llevada al extranjero joya artística de tan subido mérito.

Los amantes de ella gustarán de conocer, seguramente, el informe emitido en la presente ocasión por la Real Academia de la Historia.» (p. 10)

I la resta de l'article és la transcripció d'aquest informe. Ahora hi surt una fotografia del sepulcre que ocupa la doble columna central fins a la meitat de la pàgina; ni a l'informe ni al peu de la fotografia diu, però, que Ramon Folch de Cardona fos duc de Cardona, perquè no era el cas, i Valeri Serra també ho sabia. Consta a l'informe que era «de la stirpe agnaticia (en rama colateral) de los Duques de Cardona».²⁵

Encara incidiria novament en el tema, ara només per presentar-lo com a nucli d'interès turístic, en un article reportatge, amb nombroses fotografies, publicat al suplement dominical de *La Vanguardia*, l'any 1931, amb el títol «El panteón de Ramón de Cardona en la iglesia de Bellpuig» (LV, 01.02.1931, 4-5).

Encara, hem de considerar que cauen en aquesta temàtica de publicista els nombrosos articles en què recorda centenaris, commemoracions i altres tipus d'aniversaris i d'homenatges que en aquests anys s'aniran

celebrant i que ell tractarà de manera especial si el tema li és gaire proper.

Tema bibliogràfic

Els articles d'aquesta temàtica són els que més aviat deriven cap a algun dels altres temes. Una colla dels llibres de què parla són llibres de tema de folklore, d'estudi sobre Verdaguier, o monografies sobre alguna població; probablement és aquesta una raó determinant del fet que en parli.

Dels que no entren en cap d'aquestes consideracions, no sabem si el parlar-ne fou iniciativa personal (que responia a qualque interès d'aquest tipus), o bé en algun cas foren encàrrecs que no pogué defugir (encàrrecs d'altra gent amb qui tingués major o menor compromís, o bé encàrrecs del propi periòdic).

En aquest àmbit, les paraules que veiem aparèixer als títols més genèrics són bibliografia, lectura, cultura i alguna altra de menys significativa.

La primera en importància, sens dubte, és bibliografia, amb especificacions o amb derivacions. Així, «Bibliografía» apareix en nou casos; «Bibliografía folklórica» en vuit; «Bibliografía verdagueriana» en quatre; i en un sol cas trobem «Bibliografía balmesiana», «Bibliografía erudita», «Bibliografía histórica» i «Bibliografía etnográfica». Quant a deriva-

²⁵ Sobre els títols de Ramon de Cardona i la seva peripècia vital, vegeu el capítol 1 («Biografia del difunt: Ramon de Cardona») a Joan YEGUAS i GASSÓ, *El mausoleu de Bellpuig* (Bellpuig, 2009), p. 23-66.

cions, una vegada es construeix el títol amb «bibliográfico» i una altra amb «bibliófilo».

La segona és lectura, però amb menys aparicions i varietats. El títol «Lecturas» apareix en tres ocasions i una «De mis lecturas»; «Un libro...» apareix dues vegades i una «Letras...» I cultura presenta, amb una sola aparició cada un, els títols «Monumentos culturales», «Alta cultura» i «Cultura y patriotismo».

Pràcticament tots els llibres de què parla tenen la immediatesa de la seva edició i per això de vegades fa referència al llibre que ha tret tal editorial o tal altra, o tal institució, sobre tal tema o tal altre, sense ni tan sols donar les referències mínimes de la fitxa bibliogràfica, amb el benentès que el lector del diari pot trobar el llibre sense problema, perquè acaba d'aparèixer i és novetat a les llibreries.

Els llibres de folklore estranger li serveixen especialment per comprovar com els mateixos temes, especialment a nivell de contes i faules, es repeteixen amb poques variacions en els països i els temps més allunyats. Quant al folklore estranger hi ha una excepció en el caràcter de la immediatesa: uns llibres de folklore mexicà que només podrà consultar a través de la visita al consolat mexicà a Barcelona (LV, 13.07.1935).

Al costat de l'interès pels llibres, i vinculat als seus estudis folklòrics, trobem el seu interès pels goigs, pels romanços i, en general, pels gravats (amb la preocupació per la conservació de boixos, xilografies, etc., que han usat les impremtes més populars de Catalunya i Mallorca).²⁶

Les notícies sobre ell en aquest període

A banda dels articles que hi publica des de 1923, hi ha, tot sovint, referències a activitats seves o bé a l'aparició d'alguna obra que va publicant.

El mateix any 1923, destaca el seu article sobre el XXVIè Congrés de la Federació Agrícola Catalano-Balear, celebrat a les illes, i al qual assistí i, per tant, pogué fer-ne la crònica de manera directa i especial per a *La Vanguardia*. Consta després del títol l'acclariment «De nuestro enviado especial», tot

Article de Valeri Serra publicat a la revista *D'ací i d'allà* (núm. 70, 10.1923).

i que en realitat fou especial perquè hi anà com a membre de l'Escola d'Agricultura, i en publicà també la ressenya en català, molt més detallada i amb el resum d'algunes conferències, a la revista *Agricultura*,²⁷ òrgan d'expressió de l'Escola.

Aquesta dualitat de tractar el tema en català en una publicació i en castellà en una altra, sense que sigui, però, el mateix article, la trobem també en algun article que publica al magazine *D'ací i d'allà* en català i el mateix tema a *La Vanguardia* en castellà (ex. sobre els sants pagesos, com Sant Medir o Sant Isidre, o bé la commemoració dels tres-cents anys de la mort del Rector de Vallfogona).²⁸

Amb el pseudònim Argus apareix una ressenya de la *Biografia de mossèn Cinto Verdager*, escrita per Valeri Serra i publicada, el 1924, per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (LV, 31.05.1925, 14). S'hi fa remarcar la veracitat i la senzillesa amb què són tractats els temes, així com el fet que conegué el poeta.

Al 1925 comencem a trobar notícia de la col·laboració de Valeri Serra amb alguna

²⁶ Especial interès té l'article «La casa Guasp de Mallorca. Una colecció xilogràfica» (LV, 15.04.1932).

²⁷ Valeri SERRA i BOLDÚ, «El XXVI Congrés de la Federació Agrícola Catalano-Balear», *Agricultura*, any VII, núm. 11 (5 de juny de 1923), p. 298-304.

²⁸ Curiosament, sobre aquest últim cas, a la secció de «Publicaciones recibidas» de *La Vanguardia* es parla d'haver rebut el número de *D'ací i d'allà* on apareix l'article de Valeri Serra «El rector de Vallfogona, commemoració del tercer centenari de la mort» (LV, 19.10.1923, 19), i això després que, el mes anterior, apareguessin els seus dos articles sobre la mateixa temàtica a *La Vanguardia*, també.

FOMENT DE LES ARTS DECORATIVES

Pietat, 4

EXPOSICIÓ D'ART ROSARIÀ

Del 25 de Febrer al 13 de Març, de 6 a 8 del vespre

Oficina de V. G. 1890. Imprenta

Programa de l'Exposició d'Art Rosarià que acompanyà la promoció del *Llibre d'or del Rosari a Catalunya*, tot aollint una colla de les il·lustracions que foren recollides en el llibre. AMB. LFVSB.

Fulletó de propaganda de la revista *Arxiu de Tradicions Populares*, dirigida per Valeri Serra. I coberta del primer número de la revista.

emissora de ràdio de Barcelona. A la programació d'emissions de Ràdio-Barcelona, consta que entre les 21h. 40' i les 22h. farà una conferència sobre «Captiris i cançons de pandero» (LV, 12.08.1925, 15).

Al mes següent, consta a l'apartat de «Miscelanea», que el recent número de *La Escena Catalana* fa un homenatge a Salvador Bonavia, i destaquen l'opinió que en dona Serra i Boldú: «En el renacimiento de la literatura catalana Salvador Bonavia desempeñó el papel de divulgador de un género intermedio entre la alta literatura y la de caña y cordel. Muchos deben, pues, a Bonavia su iniciación en la «catalanidad» de sus «aficiones.»» (LV, 16.09.1925, 3)

I a l'octubre, a «Notas locales», consta que la cooperativa de periodistes ha fet el sorteig de solars vacants que tenen a la barriada de la Salut, per a la construcció de cases barates. Valeri Serra i Boldú rep el solar núm. 55 (LV, 03.10.1925, 7); tot i així, no tenim notícia que la cosa anés endavant, puix que sempre visqueren de lloguer a Barcelona, en un edifici del carrer Muntaner, núm. 44 (amb trasllat a un altre pis a l'avinguda de República Argentina, al temps de la guerra).

L'any 1926, consten dues noves conferències a Ràdio-Barcelona; són totes dues de tema folklòric, la primera «La Quaresma mai vingués» (LV, 28.02.1926, 8) i la segona «Serra la

vella» (LV, 06.03.1926, 13). A banda d'aquestes conferències, en consten altres organitzades per diferents societats, a Barcelona mateix. Al desembre de 1925 havien començat a difondre's els exemplars del *Llibre d'or del Rosari a Catalunya*, i una de les activitats associades que comportà fou la realització d'una exposició d'art rosarià, amb materials que havien estat recollits per al llibre, i que fou acollida pel Foment de les Arts Decoratives. La clausura de l'exposició se celebrà amb la «Festa del romanç de cec», consistent en tres conferències, la primera a càrrec de Valeri Serra sobre la vida popular del romanç, la segona feta pel reverend Francesc Baldelló, sobre les característiques de la música que ha perpetuat el romanç, i la tercera de Joan Amades sobre la distinció entre els romanços lírics i els romanços narratius. S'intercalà cants de romanços per part del baríton Josep Calvet, acompanyat del guitarrista Francesc Tàrrega, i recitacions de romanços a càrrec d'Aureli Capmany (LV, 16.03.1926, 25).

Les altres dues conferències seran, la primera per la festa de l'Anunciació, al local social del Grup excursionista de l'Orfeó Gracienc, sobre el tema «Llegendes del temps vell», complementada amb el cant de cançons per part de Pilar Rufí, acompanyada al piano per Silveri Fàbregas (LV, 23.03.1926, 13). I la segona, a la Casa dels Italians, amb el tema «La estela que ha dejado San Fran-

Coberta de la síntesi d'Agricultura que Valeri Serra preparà de cara a l'ensenyament (Barcelona, 1928).

cisco en las tradiciones populares catalanas» (LV, 07.11.1926, 13).²⁹

El 1927, les dades que hi trobem són variades. Sobre entitats, en què consta que, a l'elecció de la junta directiva del Centre de Lleida i les seves comarques, Valeri Serra és elegit arxiver bibliotecari (LV, 05.11.1927, 11). De representació, com un més dels membres de la redacció de *La Vanguardia* a l'enterrament del company Àngel Ruiz i Pablo (LV, 17.11.1927, 10). Breu ressenya d'un llibre seu de divulgació, *Lérida* (LV, 25.12.1927, 19). I també d'una conferència que féu, formant part de les típiques conferències quaresmals, com dos anys abans, ara al Centre social de Betlem, amb el complement del cant de cançons per part de la secció de senyorettes de l'orfeó d'aquest centre, dirigides pel mestre Joan Tomàs (LV, 19.03.1927, 11).

El 1928, dues activitats al Centre de Lleida i comarques, la primera consistent en la lectura de poemes del poeta lleidatà Jaume Agelet i Garriga; prèviament, ja havia publicat un article dedicat a l'últim llibre de poesia publicat per Jaume Agelet, i ara participava a l'acte com a president de la comissió de cultura del centre; hi participaren també, a més a més del propi poeta, el novel·lista Joan Santamaria i el jove poeta Josep Estadella i Arnó, recent premiat en els Jocs Florals d'aquell any, i que fou invitat a llegir alguns poemes propis (LV, 08.05.1928,

25). La segona activitat ve a ser la típica combinació de conferència i cant; Valeri Serra inaugura un cicle de conferències al Centre amb la temàtica de «Valors que han aportat les comarques lleidatanes a l'obra del Cançoner Popular de Catalunya», i complementà la vetllada la senyoreta Pilar Rufi, que cantà una selecció de les cançons recollides pel conferenciant a les comarques lleidatanes (LV, 07.12.1928, 7).

A més a més, consta que aquest any fou membre del jurat del primer concurs de fotografies sobre festes i costums populars, juntament amb Rossend Serra i Pagès i Josep Ribot i Calpe; el concurs havia estat organitzat pel Club Muntanyenc, a través de les seccions d'arqueologia, filologia i folklore, i de fotografia (LV, 06.12.1928).

L'any 1929, amb nou dades a consignar, fou el de més activitats, si donem fiabilitat a aquest referent. Sis dades fan referència a citació o ressenya d'algun treball seu i tres a conferències.

Hi ha una breu ressenya, sense signar, del seu *Compendio de agricultura*, manual d'estudi publicat per Seix & Barral a la seva col·lecció de manuals d'estudi; se'n valora la claredat d'exposició, la capacitat de síntesi, la utilitat tant per a lectors de ciutat com per a lectors de zones rurals i la idoneïtat de les il·lustracions (LV, 01.03.1929, 14).

Es dona notícia també de l'aparició del segon i del quart quaderns de la revista *Arxiu de Tradicions Populares*, tot resumint els autors que hi col·laboren (LV, 27.03.1929, 12 per al segon i 21.12.1929, 19 per al quart).³⁰

També, en informar dels continguts dels llibres col·lectius *Àlbum Meravel·la* (volum dedicat a la Catalunya occidental) i *Calendari del pagès per a 1930* (de l'Institut Agrícola Català de sant Isidre), hom ressalta que en el primer hi ha un escrit de Valeri Serra sobre la plana d'Urgell i en el segon hi té també una col·laboració (LV, 27.10.1929, 29 i 13.12.1929, 19, respectivament).

Encara, apareix la notícia de l'aparició de sis volums de la biblioteca de Rondalles Populares, amb text a càrrec de Valeri Serra i il·lustrats per Lola Anglada, Josep Longoria i Ricard Opisso (LV, 31.12.1929, 13).

²⁹ Probablement fou la base del seu article «El Pare sant Francesc i la tradició popular catalana», *Franciscalia*, 1928, p. 365-376.

³⁰ Valeri Serra dedicà un article signat per a la presentació del primer fascicle de la revista, tot donant l'explicació dels objectius i de la necessitat que n'hi havia (LV, 01.09.1928).

Quatre exemplars diferents de la col·lecció Rondalles Populares que Valeri Serra publicà a l'editorial Políglota, Barcelona.

Quatre exemplars diferents de la col·lecció Contes d'ahir i d'avui que Valeri Serra publicà a les edicions Mentora, Barcelona.

Quant a les activitats de conferenciant, consta una conferència a Igualada, al Saló de la Casa de Cultura de la Caixa de Pensions, en ocasió de l'obertura del concurs-oposició de fotografia de l'Aplec de la Sardana (LV, 18.04.1929, 29 se'n fa avís, i 27.04.1929, 31 es recorda que es farà l'endemà). També una altra conferència, a Artés, al Sindicat Agrícola, dins l'activitat de l'Escola Superior d'Agricultura (05.05.1929, 14); sembla, per una notícia posterior, que la conferència de Serra i Boldú tingué com a assumpte l'organització agrària (LV, 18.07.1929, 10).

I com a acte social, el fet que participa al menjar comunitari que realitzà a l'hotel Majèstic l'Associació Periodista de Barcelona, al març, en la celebració del setzè aniversari de l'associació (LV, 19.03.1929, 15).

El 1930 hi ha menys dades sobre publicacions i més dels altres dos tipus. Al gener i, probablement, per motivar la compra per a regal de reis, surt la propaganda dels llibres

de Rondalles Populars (LV, 01.01.1930, 15). I cap a final d'any, la notícia de l'aparició del Calendari del pagès per a l'any 1931, amb una col·laboració de Valeri Serra (LV, 04.12.1930, 4).

Quant a activitats, consta que realitza un curs de gramàtica catalana a l'Associació Escolar Femenina, els dilluns i dijous, de set a vuit de la nit, al saló biblioteca de l'associació (LV, 02.10.1930, 11).

I dominen les notícies de participació en actes socials: al febrer, en un acte íntim en memòria del folklorista Rossend Serra i Pagès que realitzen a la seva habitació de treball (LV, 07-02.1930, 9); al març consta que col·labora en una subscripció per l'homenatge a Frederic Mistral (LV, 19.03.1930, 7); cap a finals de març consta entre els que han anat al palau episcopal per interessar-se per la salut del doctor Miralles (LV, 25.03.1930, 9); a l'abril, consta com a membre del jurat del premi Massana, que concediran a Agustí Duran i Sanpere pel treball *Els retaules de pedra a Catalunya. Segles XIV i XV* (LV, 15.04.1930, 32), premi que li lliuraran el dia de Sant Jordi a la sala de l'Arxiu de la Ciutat, amb assistència de l'alcalde i d'altres autoritats (LV, 24.04.1930, 7); al juny hi ha un te d'Acció Femenina en què assisteixen Petra Forné, la seva esposa, i Carme Serra, la seva filla (LV, 21.06.1930, 6).

L'any següent, 1931, només hem trobat dues dades, i ambdues d'activitat. Cap a finals de gener, alumnes de l'Escola Professional per a la Dona organitzen una audició de cançons de Nadal, acompanyades del professor Joan B. Lambert, que les ha harmonitzades; en bona part, són cançons recollides per Serra i Boldú a l'Urgell, i per això és el propi Serra qui ha de fer els comentaris de presentació dels cants (LV, 23.01.1931, 8). L'altra dada, a l'octubre, és l'inici d'un nou curs de llengua catalana, els dimecres i dijous, de set a vuit del vespre, impartit per Valeri Serra (LV, 30.10.1931, 17).

El 1932, consta a Ràdio.Notícies que explicarà una rondalla popular setmanal (LV, 03.02.1932, 5). I al mes de març consta que a la Casa de Família, a Barcelona, torna a participar en les típiques conferències quaresmals; en aquest cas, parla de «Costums i cançons de Quaresma», i la segona part de la vetllada és l'acostumada part musical, amb la senyoreta Carme Aymat i el mestre Joan Baptista Lambert (LV, 19.03.1932, 27).

Encara, aquest mateix any, consta que forma part del jurat dels Jocs Florals de la barriada

de Fargas, que es fan en ocasió de la Festa Major; serà present a l'acte i hi llegirà un discurs de gràcies (LV, 30.06.1932, 6).

Les activitats es van aprimant. El 1933, participa als Jocs Florals de la barriada de Fargas i guanya un premi (LV, 27.06.1933, 14); i a mitjan octubre consta que ha fet una conferència sobre Verdaguer periodista, entre els actes que es realitzen pel Centenari de la Renaixença (LV, 15.10.1933, 7).

És probablement el nucli d'aquesta conferència el que constituirà el treball posterior que publica als *Annals del Periodisme Català* (LV, 20.12.1934, 25).

Al 1935, al Col·legi de Periodistes de Catalunya Ferran Agulló, fa una conferència amb el títol «Notes de folklore quaresmal» (LV, 24.03.1935, 9).

Les següents dades que trobem són ja al juny de 1938; el divendres, vint-i-quatre de juny, s'informa que la nit anterior morí Valeri Serra després d'una llarga malaltia que s'havia anat agreujant en els últims temps, i la mateixa nota sense signar fa una breu sinopsi biogràfica (LV, 24.06.1938, 7). L'endemà, dissabte, apareix una nota més breu encara, en què s'informa que l'enterrament es farà al matí, sortint la comitiva de l'Avinguda de la República Argentina, 27, que era la nova adreça on s'havien

mudat en aquests temps de guerra (LV, 25.06.1938, 3).

Hem de saltar a la postguerra per trobar algun article que en faci memòria. Aquí no hem pas fet una recerca rigorosa, i tan sols fem referència a dos articles que aparegueren el mateix any i per la mateixa motivació, la celebració del centenari de naixement. Al juliol de 1974 aparegué un article de mossèn Francesc Baldelló amb el títol «En el centenario del nacimiento de don Valerio Serra Boldú. Investigador y cantor de las tradiciones y costumbres de nuestro pueblo» (LV, 28.06.1974, 56); en destaca el fet d'haver estat el primer president de l'associació Amics dels Goigs,³¹ l'habitual col·laboració a *La Vanguardia*, els seus estudis folklòrics i els verdaguerians, motivats per aquella coneixença directa i amistat que li tingué. A l'octubre del mateix any apareix l'altre article de Fernando Barango Solís, «La historia y sus anécdotas. Valerio Serra Boldú, abogado, escritor, periodista y folklorista catalán» (LV, 23.10.1974, 55); és un article rememoratiu que dosifica les dades importants, com a folklorista i periodista, com a estudis de Verdaguer, com a redactor de *La Vanguardia*, amb les anècdotes amables (la confusió com a capellà o com a futbolista, el fet de fer de model de sacerdot per a un quadre). Tot i que un i altre presenten alguna inexactitud, ambdós són laudatoris i destaquen la figura de Valeri Serra tant a nivell personal com per les seves obres.

³¹ Justament fou pel fet d'aplegar-se ambdós en aquesta associació que tingueren coneixença i amistat, a partir d'una comuna afeció al col·leccionisme i a l'edició de goigs.

Annex: Articles de Valeri Serra publicats a *La Vanguardia*

Títol genèric	Títol específic	Data	Pàgina
Fiestas del calendario	Santos Emeterio y Celedonio (3 de marzo)	03.03.1923	12
Fiestas del calendario	Los ocho dolores de la Virgen (23 de marzo)	23.03.1923	12
Fiestas del calendario	La feria del Santuario de Pinós (3 de abril)	08.04.1923	14
	La Anunciación de N ^a S ^a (9 de abril)		
Fiestas del calendario	San Marcos Evangelista (25 de abril)	25.04.1923	12
	El XXVI Congreso de la Federación Agrícola Catalano-Balear	24.05.1923	9
Amenidades folklóricas	El concepto de la dignidad real en la literatura popular catalana, I	13.06.1923	10
Amenidades folklóricas	El concepto de la dignidad real en la literatura popular catalana, II	22.06.1923	10
Amenidades folklóricas	El concepto de la dignidad real en la literatura popular catalana, y III	30.06.1923	8
Fiestas del calendario	San Alberto de Sicilia (7 de agosto)	07.08.1923	12
Amenidades folklóricas	Aforística médico-frutal	25.08.1923	10
Un centenario	El rector de Vallfogona	02.09.1923	10
Amenidades folklóricas	La fama legendaria del rector de Vallfogona	07.09.1923	8
Niñez y adolescencia de Verdaguer	Los primeros años del poeta	22.09.1923	10
Niñez y adolescencia de Verdaguer	Estudiante travieso	16.10.1923	16
Infancia y adolescencia de Verdaguer	Poeta y labrador	27.10.1923	14
Infancia y adolescencia de Verdaguer	Los primeros triunfos	11.11.1923	14
De Navidades	Belenes y Villancicos	23.12.1923	16
Adolescencia de Verdaguer	«Mosen Cinto» sacerdote rural	05.02.1924	7
Fiestas del calendario	San Antonio de la «Sitja» (15 de febrero)	15.02.1924	5
Fiestas del calendario	San Medín, labrador (3 de marzo)	02.03.1924	7-8
Fiestas del calendario	El Beato Salvador de Horta (18 de marzo)	18.03.1924	7
Fiestas del calendario	San Vicente Ferrer (5 de abril)	05.04.1924	5
Costumbres pascales	«Els gotxaires»	09.05.1924	5
Costumbres pascales	Los gozos dels «ous» y las corrandas	29.05.1924	7
Una obra inédita de Verdaguer	Amors d'en Jordi n a Guideta	26.06.1924	5-6
Costumbres nupciales	«Los vistaires»	26.08.1924	5-6
Costumbres nupciales	Comidas de bodas	19.09.1924	5-6
Fiestas del calendario	Nuestra Señora de la Victoia y la batalla de Lepanto	07.10.1924	7-8
Un acto de justicia	El sepulcro de Bellpuig	23.10.1924	5
Conmemoraciones	Novenarios y encantos	16.11.1924	7
Conmemoraciones	El centenario de Víctor Balaguer	05.12.1924	5-6
Fiestas del calendario	Los Santos Reyes (6 de enero)	06.01.1925	9-10
Fiestas del calendario	San Sebastián Mártir (20 de enero)	20.01.1925	7
Fiestas del calendario	San Blas, obispo (3 de febrero)	03.02.1925	7
Del saber popular	Gritos de la calle	03.03.1925	7
Del vivir popular	La Semana Santa rural	09.04.1925	5-6
Fiestas del calendario	Las «Lledànies» o Letanías mayores (25 de abril)	26.04.1925	7-8
Fiestas patronales	San Ibo, abogado	26.05.1925	9-10
Suum cuique	Las cosas antiguas	12.06.1925	3
Pro aris et focis	Las leyendas catalanas	18.07.1925	5
Variedades folklóricas	Oraciones y conjuros	03.09.1925	3-4
Variedades folklóricas	Hechizos y engaños	16.09.1925	5-6
Variedades folklóricas	Mendigos y saludadores	21.10.1925	5-6

Títol genèric	Títol específic	Data	Pàgina
Variedades folklóricas	Santeros y «baciners»	06.11.1925	5
Bibliografía folklórica	A propósito de un libro de Gozos	21.11.1925	7
Cataluña concepcionista	«La festa de les Claus»	08.12.1925	11-12
Literatura tradicional	Los cantos de Navidad	25.12.1925	7
La prensa comarcal	«Bloc mataroní»	21.01.1926	9-10
Reminiscencias de Carnaval	La calderada	13.02.1926	5
Del pasado	Ambiente rural	06.03.1926	7
Musa labriega	Canto y baile	09.04.1926	5-6
Santos populares	San Isidro labrador	15.05.1926	7-8
De la tradición	Las enramadas del Corpus	06.06.1926	9
De la tradición	El Apóstol Santiago en Cataluña	10.07.1926	5
Aportaciones	La obra folklórica de Milá y Fontanals	10.09.1926	5
Instituciones seculares	El cenobio cisterciense de Vallbona de las Monjas	23.09.1926	5
La comarca de Segarra	El resurgir de un país	05.12.1926	9-10
Un amplio panorama	Desde el Tallat	15.01.1927	7-8
El Tallat y la piedad popular	Procesiones ejemplares de penitencia	28.01.1927	7
Rocallaura y el Tallat	«La professó dels trenta-tres»	05.02.1927	7-8
Monumentos culturales	Catalonia monástica	27.02. 1927	7
Homenaje a un periodista	El canónigo Collell	05.03.1927	5
Alta cultura	«Estudis Franciscans»	15.03.1927	7-8
El culto de un pueblo	Barcelona y S. José Oriol	23.03.1927	5
Monografías	Historia de Escornalbou	10.04.1927	7
Afinidades	Escornalbou y Verdaguer	24.04.1927	7-8
Conmemorativa	«L'Atlántida»	06.05.1927	5-6
Arraigo de un culto popular	El «Puig» de Meyà	02.06.1927	5-6
Por tierras de Meyá	Las horcas de Alentorn y la feria de perdices	23.06.1927	7
La Biblia de Montserrat	Exodo-Levítico	17.07.1927	5
Cultos populares	Las penas de Salgar	30.07.1927	5
Un libro del Conde de Güell	El poeta Verdaguer	20.08.1927	3
Tradiciones populares	«Lo rebroll de Sant Isidori»	23.08.1927	7
De un pueblo desaparecido	«La mesura del blat» de Montesquiu	09.09.1927	3-4
Cultura y patriotismo	«Biblioteca Sabadellenca»	24.09.1927	7
Un monumento literario	Obras completas de Homero	29.10.1927	5
Bibliografía	La «Historia de España» de Ballesteros	03.12.1927	7-8
Letras leridanas	«La tarda oberta»	20.12.1927	9-10
Os de Balaguer	Un pueblo levítico	05.01.1928	5
Monumento en lengua vernácula	La Sagrada Biblia I. Génesi. Exode	16.02.1928	7-8
Costumbres del Vallés	«El ball de les gitanes»	24.02.1928	5-6
Corpus bibliográfico catalán	La obra de Aguiló	20.03.1928	9
Los riegos de Urgel	Cómo enriqueció un país	11.04.1928	7-8
Verdaguerianas	¿La edición definitiva de «L'Atlántida»?	19.05.1928	5-6
La verdad sobre Verdaguer	Cómo desaparecieron unos documentos	10.06.1928	7
Por tierras de Os	Romerías a la antigua	10.07.1928	7-8
Bibliografía Folklórica	La llegenda del llibreter assassí de Barcelona, per R. Miquel y Planas. Barcelona, 1928	20.07.1928	13
El Folklore patrio	«Arxiu de Tradicions Populars»	01.09.1928	5-6
Un libro necesario	El cenobio de Vallbona	09.09.1928	5-6
Una maestra de energía	La siempre calumniada, por Elisa Barraquer	04.10.1928	7

Títol genèric	Títol específic	Data	Pàgina
De una excursión folklórica	Alberola-Tragó de Noguera	03.11.1928	7
Leyendas populares	«La Font de la Mora»	11.11.1928	7
Bandos o multas	Folklore administrativo	28.12.1928	7
Folklore administrativo	Arbitrios populares	02.02.1929	9-10
Difusión de un culto popular	El Santo Cristo de Balaguer en Barcelona	05.07.1929	7-8
La correspondencia	Peatones y Correos	18.08.1929	5-6
Por tierras de tradición	De Rocallaura a Passanant	07.11.1929	5-6
Un epistolario de Verdaguer	«Carteig històric»	21.11.1929	5
Un gesto magnánimo	Los gozos del Santo Cristo de Igualada	06.12.1929	5-6
De economía popular	Las frutas de España	19.12.1929	7-8
Bibliografía balmesiana	Balmes, la libertad y la Constitución	27.12.1929	5
Prácticas tradicionales	Procesiones de penitencia en Piera	15.02.1930	5-6
Poesías completas de Morera y Galicia	Biblioteca Lleydatana	06.03.1930	5-6
De mis lecturas	«Los convents de Reus» y otros libros	14.03.1930	5-6
Bibliografía erudita	«Psalteri»-«Diccionari de barbarismes»- «Butlletí de Dialectologia»-«Job, Proverbis, Eclesiasta»	05.04.1930	3
Conmemorativa	Mistral y Cataluña	26.04.1930	5-6
Bibliografía verdagueriana	El libro del P. Miguel de Esplugues	18.05.1930	7
Recuerdos de una excursión	Costumbres y tradiciones	06.06.1930	5-6
Bibliografía	«De tot arreu» y otros libros	20.06.1930	5-6
Bibliografía	«Privilegis de Tàrraga». Palma de Mallorca	30.07.1930	5-6
Bibliografía verdagueriana	Dos nuevas ediciones de «L'Atlántida»	13.08.1930	5
Bibliografía folklórica	Narraciones populares	09.09.1930	7
Bibliografía	«Folklore y costumbres de España». Editorial A. Martín. Barcelona	29.10.1930	5-6
Arte y villancicos	María en la pintura	25.12.1930	5
De re enigmística	El volumen III de la Sagrada Biblia	23.01.1931	5
(al suplement)	El panteón de Ramón de Cardona en la iglesia de Bellpuig	01.02.1931	4-5
Un homenaje	Montserrat y Verdaguer	12.03.1931	7-8
Beneficiencia urgente	El hospital de leprosos	20.03.1931	15
Bibliografía folklórica	El libro de las fábulas	21.05.1931	5
Solaces folklóricos	La fábula de la lechera	31.05.1931	7-8
Etnografía y prehistoria	Saleras y Cromlechs	26.06.1931	5-6
(al suplement)	El llano del Llobregat y sus frutas	01.08.1931	2-3
Una edición de bibliófilo	«Centells» de Doménech y Montaner	20.08.1931	3-4
Por tierras de tradición	Llorens de Vallbona	03.09.1931	5-6
De Llorens de Vallbona	La fraternidad de un pueblo	11.09.1931	3
Bibliografía folklórica	El Cançoner de Pineda y otros libros	13.01.1932	5-6
La labor de un folklorista	Mosén Alcover y sus «rondays»	31.01.1932	9-10
La casa Guasp de Mallorca	Una colección xilográfica	15.04.1932	5-6
Solaces folklóricos	Jugar con fuego	17.05.1932	7-8
Por tierras de tradición	«Els Jueus de Sarreal»	12.06.1932	5-6
Pepitas de oro	«Vuitcents pensaments del bisbe Torras y Bages»	03.07.1932	5-6
Bibliografía folklórica	Cançoner popular religiós de Catalunya	09.08.1932	5-6
Del saber popular	Leyendas de plantas	06.09.1932	5-6
Bibliografía	Temas históricos	02.10.1932	5-6
Bibliografía folklórica	Monumento paremiológico	02.11.1932	5-6
Conmemorativa	Costumbres de Navidad	25.12.1932	5
Una obra patriótica	«Diccionari General de la Llengua Catalana»	07.03.1933	7

Títol genèric	Títol específic	Data	Pàgina
Solaces	«La cançó de l'Elleanor»	25.03.1933	5
Bibliografia	«Aquella Barcelona...» y otros libros	27.04.1933	5-6
Bibliografia verdagueriana	Una edición monumental del «Canigó»	16.05.1933	5-6
Del pasado	Dos exposiciones de indumentaria	11.07.1933	5-6
Del pasado	El Museo folklórico de Ripoll	08.08.1933	5
Haciendo luz	Un nuevo libro sobre Mosén Verdaguer	07.10.1933	3
Reminiscencias	Ritos y prácticas populares contra la sequía	19.11.1933	5
Folklore exótico	Leyendas y cuentos del Japón	17.01.1934	7
Bibliografía	Una obra sobre Arte popular	13.04.1934	5
Bibliografía	«Sitges dels nostres avis»	16.05.1934	5
Etnografía varia	Notas del mes de mayo	26.05.1934	5
Una visitante ilustre	Miss Violet Alford	17.07.1934	5
Del pasado	Las fiestas mayores	28.07.1934	3
Industrias caseras	Tejidos del Pallars	21.08.1934	5
Lecturas	Novelas regionales	21.09.1934	5
Alma popular	«Del folklore tortosí»	02.10.1934	7
Viejas instituciones	«Donzelles a maridar»	01.11.1934	5
Pasatiempos folklóricos	De unos juegos infantiles	24.11.1934	5
Bibliografía histórica	«Recordant coses passades» y otros libros	17.01.1935	5-6
Bibliografía etnográfica	«La vida dels pastors»	23.03.1935	5
De la tradición religiosa	«Els armats»	23.04.1935	9-10
Etnografía	«Vestits típics d'Espanya»	20.06.1935	5
Del saber popular extranjero	El folklore y la música mejicana	13.07.1935	3
Bibliografía	La Cartuja, San Bruno y sus hijos	15.08.1935	5
Botánica popular	Camamilla de Liñola	20.10.1935	7
Historia local	Agramunt, ensayo folklórico, histórico y artístico	05.11.1935	7
Bibliografía	«Fauls de l'antigor»	22.11.1935	5-6
Costumbre catalanas	«La venda del peix a l'Empordà»	15.12.1935	7
Después de Navidades	Los Santos Inocentes	04.01.1936	7
Lecturas	Bibliografía verdaguerina	08.01.1936	5 i 19
Fiestas retrospectivas	«Farinetes de Carnaval»	27.02.1936	5 i 19
Fiestas tradicionales	Fiestas de cofradías	04.03.1936	5 i 18
Lecturas	Dos novelas rurales	10.03.1936	7
Costumbres antiguas	El «serra-la-vella»	17.03.1936	9 i 25
Plegarias populares	Cantos de Semana Santa	19.04.1936	3 i 4
Lecturas	«El Sant Crist Trobat» de Tárrega	14.06.1936	5
Trabajos en el campo	La faena del birbar	21.06.1936	5 i 20
Entretamientos folklóricos	La canción del Mambrú	08.10.1936	3